

Rädda Barnens remissvar SOU 2025:66 En straffreform

Inledning

Rädda Barnen har beretts möjlighet att svara på remiss angående SOU 2025:66 En straffreform. Rädda Barnen svarar på remissen utifrån ett barnrättsperspektiv med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som grund. Till stöd i tolkningen av barnkonventionen använder sig Rädda Barnen främst av uttalanden från FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté).

Rädda Barnen har valt att kommentera endast vissa delar av betänkandet. Övriga delar varken av- eller tillstyrker Rädda Barnen.

Inledningsvis vill Rädda Barnen ånyo påpeka att det är oacceptabelt att regeringen går vidare med förslag som läggs fram i en utredning innan remissinstanserna har fått ge sin åsikt om dessa, så som har gjorts gällande förslagen i denna utredning.¹ Beredningskraven inför nya lagar finns inskrivet i grundlagen då detta är en viktig del utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. Remissinstanser finns på plats för att ge regering och riksdag värdefull kunskap och expertis om de förslag som ligger och vilka konsekvenser dessa kan ha. Att gå vidare med förslag innan remissinstanser inkommit med sina åsikter är, enligt Rädda Barnen, inte i linje med dessa krav.

Rädda Barnen vill också understryka vikten av att denna reform ses i ljuset av övriga reformer inom straffrätten, där det skydd för barns rättigheter som finns för unga lagöverträdare allt mer inskränks. Den sammanlagda konsekvens för barn och barns rättigheter av alla åtgärder inom området är i princip omöjlig att få en överblick på, på grund av alla parallella åtgärder som vidtas samtidigt. Utredningen lyckas inte heller med denna uppgift och Rädda Barnen är mycket orolig för denna utveckling.

Rädda Barnens synpunkter på vissa av utredningens delar

Kapitel 8.4.2. Straffskärpningar för sexualbrott

Rädda Barnen välkomnar att maximistrafket för grov våldtäkt mot barn höjs till fängelse i 12 år, och att det i kombination med förslagen i kapitel 10.8.5 innebär att upprepade brott som dessa kan komma att leda till livstids fängelsestraff.

Rädda Barnen välkomnar också att det föreslås att böter byts ut mot fängelse som minimistrafk för kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte.

Kapitel 9.8.2 Skyddsvärda intressen – inklusive brottsoffers – ska beaktas vid straffvärdebedömningen

Rädda Barnen ser positivt på att brottsoffers rätt till upprättelse ska stärkas i och med reformerna i utredningen. Rädda Barnen tillstyrker förslagen om att termen ”brottsoffer” förs in i brottsbalken för att säkerställa detta.

¹ [Omfattande satsningar för ett tryggare och rättvisare Sverige - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/om-regeringen/om-rattvisare-och-tryggare)

Rädda Barnen vill understryka det utredningen själv framhåller i kapitel 4, att det finns andra delar än bara straffet som bidrar till brottsoffrets känsla av upprättelse. För att brottsoffer ska få en riktig känsla av upprättelse krävs fler åtgärder än bara hårdare tag i lagstiftningen. Här är bemötande hos polis och andra myndighetspersoner, känslan av att bli trodd, hur snabbt ett ärende behandlas hos polis m.m. viktiga aspekter som inte belyses av denna utredning.

Kapitel 12.4.10 Straffflindring på grund av andra omständigheter

Rädda Barnen är positiv till att det ska finnas kvar en straffflindringsgrund som är mer öppen och som kan ta hänsyn till personliga omständigheter, inklusive tredjemanshänsyn.

Rädda Barnen anser dock att motiveringen till denna bestämmelse behöver vara tydligare med att en barnets bästa-bedömning behöver göras för de fall där ett barn påverkas av straffet – antingen om det är ett barn som själv ska få straffet eller om barnet är nära anhörig till den som ska få straffet. Att tydliggöra behovet av att göra barnets bästa-bedömningar, i enlighet med barnkonventionens artikel 3, är av särskild vikt, anser Rädda Barnen, då utredningen föreslår att denna punkt förtydligas med uttrycket ”av samma tyngd”. Utredningen gör detta tillägg för att visa på att denna straffflindringsgrund ska användas med försiktighet. Att då tydliggöra i lagkommentaren att en barnets bästa-bedömning ska göras och att denna ska väga tungt i intresseavvägningen, är av största vikt. Detta är särskilt relevant då HD nyligen, i rättsfallet ”Mammans näringspenningtvätt” NJA 2024 s. 642, som refereras i utredningen, just gjort en sådan bedömning och avvägning. Rädda Barnen anser att detta praxisavgörande bör kodifieras, just för att tydliggöra för domstolarna att en sådan bedömning ska göras när straffet ska bestämmas.

Kapitel 16.5 Konsekvenser för barn

Rädda Barnen anser att den konsekvensanalys som görs för barn är undermålig, i synnerhet den barnrättsliga analysen. Det är inte tillräckligt att barnkonventionen och ett par relevanta artiklar nämns – för att göra en analys krävs också att utredningen visar hur dessa artiklar är relevanta i sammanhanget, hur de har beaktats i lagstiftningsarbetet och vilken effekt detta kommer att få i den praktiska implementeringen av de förslag som läggs fram. Vikten av att en tydlig koppling till barnkonventionen ska göras i förarbeten till lagar framgår också av propositionen till inkorporeringen av barnkonventionen.² Rädda Barnen anser att en mer adekvat och gedigen barnkonsekvens- och barnrättslig analys bör genomföras innan regeringen går vidare med förslagen.

Vidare finner Rädda Barnen det anmärkningsvärt att utredaren i sin konsekvensanalys inte har analyserat hur förslagen i denna utredning påverkas av andra förslag som ligger på lagstiftarens bord för tillfället. Det handlar främst om de förslag som finns om att barn inte längre ska dömas till sluten ungdomsvård, utan till fängelse, för grova brott (SOU 2023:44), en sänkt straffbarhetsålder till 13 år för de grovsta brotten (SOU 2025:11 samt utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott) och att reglerna för villkorlig frigivning ska ändras från två tredjedelar av tiden till tre fjärdedelar (lagrådsremiss 29 augusti 2025). Om dessa förändringar går igenom tillsammans med förändringarna i denna utredning, leder det till att unga lagöverträdare kommer att dömas när de är yngre och få betydligt längre straff – enligt ett förslag ingen straffflindring alls på grund av deras ålder, utan dömas på samma

² Prop 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter. Sid 74.

sätt som vuxna med undantag för livstidsstraff. De kommer också att sitta längre i fängelse, då reglerna för villkorlig frigivning förändras. Detta är helt i strid med barnkonventionen som tydligt anger att barn ska sitta frihetsberövade kortast möjliga tid och ska behandlas på ett annat sätt än vuxna (artikel 37 och 40).

Avslutande reflektioner

Rädda Barnen beklagar att en sådan här stor och genomgripande utredning av brottsbalken och dess straffskalor inte tog tillfället i akt att också granska barnpornografibrottet i 16 kap 10 a § brottsbalken.

Rädda Barnen hade önskat att utredningen dels såg över straffskalorna för detta brott, dels passade på att se över ett antal viktiga aspekter kring brottet, som civilsamhället har lyft under flera år. Detta handlar om:

- Brottets benämning: För att tydligare visa vad brottet handlar om, borde brottet byta namn till "dokumenterade sexuella övergrepp på barn"
- Brottets placering: Att skildra, sprida, förvärva, inneha osv dokumenterade sexuella övergrepp mot barn ska ses som ett brott mot det individuella barnet, och torde därför inte vara placerat i kapitlet om brott mot allmän ordning. Rädda Barnen anser att detta brott bör ses som ett sexualbrott och således vara placerat i kapitel 6 i brottsbalken.
- Säkerställa att alla barn är skyddade mot brottet: i brottsbeskrivningen idag definieras "barn" som någon som inte har fullbordat pubertetsutvecklingen. Detta är inte i överensstämmelse med barnkonventionen, där alla personer under 18 år räknas som barn. Att ha ett rekvisit om pubertetsutvecklingen med i brottsbeskrivningen, leder till att alla barn inte skyddas av lagstiftningen. FN:s barnrättskommitté har uppmanat Sverige att ta bort rekvisitet om pubertetsutveckling så sent som 2023.³

Utredningen gör bedömningen att dess förslag kommer att leda till att Kriminalvården har behov av 16 miljarder extra per år i sitt anslag. Rädda Barnen konstaterar att det återigen igen kommer förslag av repressiv karaktär som får kosta stora summor från statens budget. 16 miljarder per år är 8 gånger så mycket som den satsning som görs på socialtjänsten per år i omställningen till ny socialtjänstlag. 16 gånger så mycket som regeringen precis har aviserat att man kommer att satsa på att förebygga kriminalitet bland barn och unga.⁴ Rädda Barnen ifrågasätter inte att Kriminalvården har behov av extra resurser för att klara av sitt uppdrag om fler får sitta i fängelse en längre tid men anser att lika mycket resurser behöver satsas på tidiga och förebyggande insatser, såväl inom socialtjänsten som inom förskola och skola, områden som idag får alldeles för lite resurser i förhållande till hur viktig dessa instanser är för att förebygga kriminalitet bland barn och unga.

³ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde rapport (CRC/C/SWE/CO/6-7). Punkt 46a.

⁴ [Budgetpaket för att förebygga kriminalitet hos barn och unga - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/budgetpaket-for-att-forebygga-kriminalitet-hos-barn-och-unga)



Stockholm 30 september 2025

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Sara Damber', is positioned above the printed name.

Sara Damber
Avdelningschef Sverigeprogrammet
Rädda Barnen

